

PONTUS - KAFKAS YAYILMACILIĞI VE “BÜYÜK ERMENİSTAN” HÜLYASI

“TARİH - ERMENİ TARİHÇİLERİNE BIRAKILMAYACAK KADAR ÇOK CİDDİ BİR MESELEDİR”

TİGRAN SABERİYSKİY

Uzun asırlardan beri Ermenilerin yurtdışındaki temsilcileri bütün dünyayı bir zamanlar Ermeni topraklarının üç taraftan denizlerle çevrili olduğuna ve günümüzde hak iddia ettikleri toprakların tarihi Ermeni toprakları olduğuna inandırmaya çalışmaktadırlar. Bu amaçla tarih literatürüne “Büyük Ermenistan”, “Türk Ermenistan’ı”, “Kiliki Ermenistan’ı”, “Batı Ermenistan”, “Ermeni Sorunu”, “Dağlık Ermenistan”, “Ermeni Düzdağları”, “Nor-Ahalsize”, “Bakurekert” vs. gibi bilimsel olmaktan uzak kavramların girmesine çalışmışlardır.

XX. yüzyılın sonunda SSCB’nin yıkılmasıyla meydana gelen küresel olaylar bile Ermenilerin tarihi hülyalarında bir değişim yaratamadı. Ermenistan’ın Azerbaycan’a saldırması, Ermenistan’ın Dağlık Karabağ Özerk Bölgesi’ni işgal etmesi vs. gibi gelişmelerin tümü “Büyük Ermenistan Hayali” yolunda atılan adımlardı. Azerbaycan’a ait Erivan Hanlığı’nın (1742-1828) topraklarında yaratılan Kafkas Ermenistan’ındaki liderler, Azerbay-

can topraklarına doğru “dış destekli” elde edilen genişleme sonucunda Gürcistan’ın güney bölgesine de göz dikmeye başlamışlardır. Ermeni milliyetçi partisi “Taşnaksutyun”, Gürcistan’ın Cavaheti bölgesinde “Virk” ve “Cavakh” adlı şubelerini açmıştır. Gürcistan topraklarında Ermeni terör teşkilatları olan “Krunk” ve “Asala”nın militanları baş göstermeye başlamış ve gelecekteki provokasyonları için özel timler ve gruplar oluşturmuşlardır. Bu gruplar Gürcistan’ın güneyinde, aslında gerçekle ilgisi olmayan kavramsal literatür kullanarak Ermeni nüfusu etkilemeğe çalışıyorlardı. Çünkü “Büyük Ermenistan” hülyasının ideologları Cavaheti bölgesinin Ermenistan’a ait olduğunu iddia ediyorlardı. Bu amaçla Gürcistan’ın güney bölgelerinde birçok etkili mitingler yapılmış ve her zamanki gibi “Mağdur Ermeni Halkı” gözyaşlarıyla kendi dillerini unutturmaya çalışan zorba Gürcüleri protesto etmişlerdir. Daha sonra aniden onlar Gürcistan’da değil de, tarihi “Büyük Ermenis-

tan Toprakları”nda yaşadıklarını iddia etmeye ve Gürcistan yönetiminden kendi milli değerlerini korumak ve yaşatmak için özerklik verilmesini talep etmeye başlamışlardır. Bu Ermeni manevrası, Azerbaycan’ın Hankendi şehrinde Şubat 1988 yılında yapılan olayları hatırlatmaktadır. Gürcü halkı o olaylarda ne yapacağına karar vermemişken, SSCB yönetimi Ermenistan ile ilişkileri germek istememiştir. Gürcistan’da oluşmuş tarihsel düşünceye göre, eğer ülkede herhangi bir huzursuz durum meydana geliyorsa, bu işin altından mutlaka bir Ermeni çıkacaktır. Geçmişte Ermenilerin eline geçmiş gürcü eyaletlerinde, şimdi Gürcistan kültüründen hiçbir iz bırakılmadığını hatırlatmakta yarar var.

Gürcistan aydınları bu konuda polemiğe girmeyi doğru bulmadılar. Azerbaycanlı yazar Araz Gurbanov Ermeni “vatanseverler”le ilgili gayet yerinde ve kinayeli bir tespitte bulunmuştur: “Eğer, bir Ermeni, örneğin Küba’nın başkenti Havana’nın Ermeniler tarafından kurulduğunu

iddia ederse, tartışmayın, hatta çekerek bile bu konudaki şüphelerinizi dile getirmeyin. Eğer tartışırsanız bu o kadar faydasız olur ki, tıpkı bir senfoni müziğini zilli teftte çalmayı denemek gibi... Hemen bir Ermeni "Bilge" mutlak bir şekilde Matenadaran deposundan sararmış folyoda bir belge çıkarır, bu belgede Erivan 3. Noterinden yuvarlak mühür basılmış olur. Belgede: "Ben, Akopoğlu Ovanes (Hovanes) Mkrtıçyan, Leninakan'lıyım, milattan sonraki XIII. yüzyılda Büyük Ermenistan'ın "denizden denize kadar" olan bölgesinde gezinti yaparken aniden Ermenilere ait tarihi özgürlük adasına rastladım, Ermeniler orada bir şehir kurmuş ve ona ad vermişti".

Galiba "Büyük Ermenistan" ideologları, Gürcistan'ın suskunluğunu "Ermeni bilimi ve gerçekleri karşısında" düştükleri acizlik olarak yorumlamışlardır. Artık onlar her çıkışlarında Cavaheti bölgesinin Ermenistan'a bağlanmasını Gürcistan'dan talep etmeye başladılar. Sonuçta, Gürcistan'ın siyasî ve bilim çevreleri Ermenilerin Hazar, Karadeniz ve Akdeniz arasındaki coğrafyaya iddialı olduklarını kavramış ve Ermenilerin kurdukları tuzağı anlamışlardır.

Gürcü bilim adamları geç de olsa, Ermeni "Bilge"lerin iddialarını boşa çıkarmaya giriştiler. Kısa süre içerisinde Gürcü medyasında konuyla ilgili makaleler, Ermeni sorunu konusunda bilimsel çalışmalar, iri monografiler ortaya çıkmış, kısaca Taşnak iddialarına karşı bilimsel direnç gösterilmiştir. Bu dirençten sonra Ermenilerin sessizliği Gürcüleri şaşırtmıştır. Gürcü kamuoyu artık Ermeni tarafının hatasını anladığını, sorunun çözüldüğünü zannetti. Ancak çok geçmeden Ermenistan medyasında ve internet

sitelerinde şaşırtıcı makaleler ve Ermeni zorbalaraın bildirileri yayınlandı. Yayınlarda yer alan bilgiler aşağıdakilerden ibaretti:

1. Ermeni halkı Pontus-Kafkas bölgesinin asli unsurlarıdır. Eski Abhazya Sovyet Sosyalist Özerk Cumhuriyeti'nde 1990 yılının başlarında meydana gelen savaş periyodunda, yerli Ermeniler ellerindeki silahlarla asli unsur olan Ermenilerin haklarını korumak için Gürcistan'a karşı savaştılar.
2. Abhazya Ermenileri, kanunlara saygılı, anlayışlı ve kendi Abhaz vatanında ihanete uğramış halktır. Pontus-Kafkas bölgesinde Türkiye tarafı XIX. yüzyılın sonu ve XX. yüzyılın ilk çeyreğinde bu bölgenin asli unsurları olan Ermenilere katliam yaptı.
3. Gürcistan yönetimi ülkedeki Ermeni azınlıklarla hemen diyaloga geçmeli, Abhazya'daki Ermeniler için uygun politik imaj yaratılmalıdır. Bu yönde Ermenilere öyle bir imtiyaz verilmelidir ki, Ermeniler Abhazya ile Gürcistan arasındaki politik dengeleri ayarlayan ve ikili ticari ilişkileri düzenleyen vazgeçilmez insan kaynağına dönüşsün.

Nasıl derler, ister gül, ister ağla! Bu nasıl bir halktır ki, Gürcistan'ın bölünmesini böyle içtenlikle istemekte ve Pontus-Kafkas bölgesinde kendilerinin asli unsur olduğunu ispat etmeye çalışmaktadırlar. Bunlar Ermeni halkını masum sanan kendini bilmezlerin ta kendileridir. Ermeni ideologlarının belirttiğine göre, günümüzde Gürcistan, Azerbaycan, Türkiye, İran, Irak, Suriye, güneybatı Rusya bölgeleri aslında "Büyük Ermenistan"a ait bölgelerdir. Özellikle

bu bölgelerden Ariler - Ermenilerin ecdatları- Hindistan'a, İngiltere adalarına hatta İskandinav ülkelerine, tüm dünyaya dağılmışlardır. Ermeni ideologların fikrine göre artık dünya, güneş ve ay bile tek bir merkez etrafında, Ermeni medeniyeti çevresinde hareket etmektedir. Onların hayal dünyasında kainata heliosentrik ve ya geosentrik değil, "Haykosentrik" sistem hakimdir, yani tüm kainat "Ermeni medeniyeti" merkezinde dönmektedir. İş bu keşifle onlar, heliosentrik kuramın savunucusu "intihalci" Kopernik'i açığa düşürmüşlerdir. Hatta kutsal engizisyon mahkemesi Jordan Bruno'ya zamanında şöyle bir teklifte bulundu: ya tüm kalbiyle tarihte Ermeni astrologlarının büyük deha sahibi olduklarını, geliştirdiği tüm bilgileri o dahi Ermenilerin çalışmalarından çaldığını itiraf edecek ya da ölümü seçecek. Utançtan yüzü kızarmış zavallı Jordan ölümü seçti. Ha tabii, unutmayalım Vatikan arşivlerinde Galileo'nun mahkemesini yansıtan stenografı vardır, onun tarihi sözü olan "Yer küresi dönmeye devam etmektedir" Ermeni dilinde söylemiştir.

Bazı Ermeni tarihçilerinde "İlahi Güç" olduğu manidardır. Ermeni olmak, bir milletin üyesi olmak değil, bir büyüklük işaretidir. İşte bu "büyük ruhlu" Ermeniler kimlerdir, onların asıl vatani neresidir, nereden gelmişlerdir?

Ermeni bilimi alanında otorite olan N.Adonts XX. yüzyılın başında şöyle yazmıştı: "Milattan Önce VIII. yüzyılda Frigya bölgesinde, Balkan bölgesinde Kimmerler ortaya çıktı. Kimmer'ler o zamanki Ermenilerle karşılaştı ve onları doğuya yani Anadolu'ya getirdiler". Böylece Kimmerlerin yolda gördükleri "otostopçular"

Frigya'nın küçük Asya'daki illerine geldiler.

Urartu'nun zayıflama döneminde Hay'lar Ermeni vilayetine dahil oldular. Urartu yıkıldıktan sonra ise günümüzde "Ermenistan yaylası denilen" denilen Kafkas dağlık bölgesine ilerlediler. Orada Urartu ve diğer kabileleri kendilerine tabi ettiler. Bu kabilelerin çoğu zamanla Hay'lar tarafından asimile edildi.

Komşu Med ve Farslar, birkaç kabilenin birleşimiyle ortaya çıkan bu etnik grubu Ermeni, bölgeyi ise Ermenistan olarak adlandırmışlardır. Böylece Ermeni adı yeni ortaya çıkan bir halka takılmıştır. Ayrıca, bölgede ikamet eden Rumlar ve Yunanlara da "Ermeniler" denilmiş, "Ermenistan" deyimini ise genel olarak kullanılmıştır. Ayrıca "Hay" halkı da kendi kabilesinin adını tüm Ermenistan'a bıraktı, ülke Hayastan ya da Hayk adını aldı. Yukarıdaki delillerden hareketle Ermenilerin Küçük Asya'da asli unsur olmadıkları, hele güney Kafkas'ta hiç asli unsur olmadıkları sonucu çıkar.

Milattan Önce 400 yılında Ksenofon, sonradan Ermenistan olarak adlandırılan bölgeyi ziyaret etmiştir. Bölge halkı Elam diline ait şivede konuşuyordu. Bu şive Güney Asya diline aitti. Galiba asimilasyon süreci devam ediyordu.

Milattan Önce 190 yılında Magnesesi yakınlarında III. Antioh'un ordusu Rumlardan intikam almak için gelmişti, bu da Selevki Hükümdarlığı'nın yıkılma sürecini hızlandırdı. Bu olayın ardından başlayan sürecin sonucunda Haylar ummadıkları bir zamanda bağımsız devlet için coğrafi alan elde etmiş ve Gürcistan bölgelerine yakın topraklarda ilk bağımsız Ermeni devletlerinin meydana gel-

mesine zemin yaranmıştır.

Milattan Önce 95 yılında Ermeni tahtına Tigran II geçmiştir. O dönemlerde tarihin zor anlarından biri yaşanmaktaydı: Roma İmparatorluğu kendi pozisyonunu kaybediyor, Parfiya padişahları Saklar ile savaşıyordu. Roma ve Parfiyanın ortasında kalan Tigran fırsatı doğru değerlendirmiş ve kendi topraklarını her yönden genişletmiştir. Roma bu yaptıklarından dolayı onu cezalandırmaya karar vermiş, M.Ö. 66 yılında Tigran diz çökerek başışlanması için yalvarmıştı. Böylece, 30 yıllık Ermeni padişahlığı sona ermiştir. Ancak, geçmişte bu devletin olması bile, Ermeni halkının zihniyetine kadim Ermeni devleti hakkında fikir yerleştirmek açısından yeterlidir. Tigran'ın ele geçirdiği topraklar sahiplerine geri verilmiştir. Dolayısıyla Ermeniler şimdiye kadar, ya silah kullanarak, ya da kalem tutarak Tigran II dönemini yeniden canlandırmaya çalışmaktadırlar.

X. yüzyılın ikinci yarısında, Gürcistan'ın siyasî zaafından yararlanan Ermeniler Güney-Gürcistan eyaletlerini ele geçirmiş, ve "Ermeni Padişahlığı" kurmuşlardır. Böylece, Gürcistan'da bugüne kadar devam eden "Büyük Ermenistan" hayali başlamıştır.

1045 yılında Bizans İmparatorluğu kendisi için gereksiz olan Ani hanlığını kaldırdı ve oradaki Hay halkını da imparatorluğun iç bölgelerine nakletmeye başladı. Bizans İmparatorluğu bünyesinde yaşamak istemeyen Ermenilerin büyük çoğunluğu, kurtulma umuduyla Gürcistan topraklarına sığındılar. Dönemin çarı IV. David (1089-1125) bu mültecileri kurtarmak için somut adımlar attı. **Bizans İmparatorluğu'ndaki Ermeniler kapalı sistem-**

de kendi yerel yönetim organlarını kurmuşlardı. Bu sebepten dolayı Ermeni tarihçiler Kilikya bölgesindeki bu gelişmeyi Kilikya Ermeni Devleti olarak halkın beynine yerleştirmiştir. Osmanlılar tarih sahnesine çıktıklarında Ermeniler hemen Bizans'ı sattı ve savaş ilan etti. Ermeniler galip tarafa geçerek "sonsuz sadakatlerini belirtmiş" ve Osmanlı imparatorluğu hudutlarına yerleşmeye başlamıştır.

Daha öncesinde Arap fetihleri ve Halifeliğin kuruluşu (VII-X.yy) döneminde Ermeniler Suriye, Irak ve Mısır'da baş göstermişlerdi. Ermeniler ayrıca İran'ın orta ve doğu bölgelerini de "benimsemişlerdi". Daha sonra Bizans İmparatorluğu güçlenmeye başlayınca aktif olarak İstanbul, Makedonya, Bulgaristan, bir süre sonra Romanya, Transilvanya ve Kırım'a göç ettiler. Bunların dışında Haçlı Seferleri de Ermenilere Kıbrıs, Krit ve İtalya yolunu açmıştı, daha sonraki dönemde XIV. yüzyılda Timur sayesinde Kazan ve Astrahan'a kadar göç ettiler. Günümüzde bu bölgeler "Büyük Ermenistan"ın bir parçası olarak gösterilmektedir.

XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Rusya kayda değer bir şekilde güçlenince, Ermeni liderleri Ermeni milletini kurtaracak bir kapı bulmuştu. II. İrakli, sarayında Ermeni feodallar Rusya ile ittifak kurulması gerektiğini etkili bir şekilde teşvik ettiler. II. İrakli Rusya'nın gidişatına baktı, ancak net bir karar veremedi. İran ve Osmanlı İmparatorluğu yetkilileri Rusya ile komşu olmanın olumsuz sonuçlarını öngördüklerinden, güçlü bir Gürcü devleti yaratılmasının gerekliliği kanısına vardılar. **Gürcistan-Osmanlı-İran devletleri arasında üçlü görüşmeler başladı, fakat Ermeni**

feodaller II. İrakliyi yüzünü kuzeye çevirmeye ikna ettiler. Bunun sonucunda 1783 yılında Georgiy Antlaşması imzalandı. İç politika- da yapılan değişiklikler pahaliya mal oldu: İran şahı Aga Muhammet Şah Kacar Gürcistan sınırlarına doğru yürümeye başladı. Yolda Ermeni Katolikosu ona hediye olarak 100 bin tümen vermiş ve İran padişahı Gürcistan'da yaşayan Ermenileri koruyacağına söz vermiştir.

Gürcistan ile İran orduları arasında çıkan savaşta İran zafer kazandı. Aslında Aga Muhammet Şah gücünün zayıf olduğunu ve Gürcistan ile savaş yapmaktan vazgeçmeyi planladığında, Ermeni feodalleri Abov ve Meclum, Şah'ı Gürcistan'ın askeri gücünün olmadığına ikna eder ve "Dönün ve Tiflis'i kolayca elde edin" der. Bunun sonucunda Tiflis yerle bir olur, Tiflis'teki Gürcü halkının çoğu ölür ve boşalan evlere ise Ermeniler yerleşir.

1801 yılında Rusya İmparatorluğu Kartli-Kahetin Hanlığı'nı kaldırdı ve Güney Kafkas'ı işgal etmeye başladı. **XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde St.Petersburg yönetimi jeopolitik hedefleri doğrultusunda Osmanlı ve İran'daki Ermenileri Azerbaycan'a ve Gürcistan'a ait olan topraklara yerleştirmeye başladı. O dönemde gelecekteki Ermenistan'ın çekirdeği olan Erivan vilayeti kuruldu.**

Rusya'daki 1917 ihtilalinden sonra Güney Kafkas bölgesinde tarihte ilk defa Ermenistan devleti meydana geldi ve Ermenistan liderleri, zorlu dönemden yararlanıp "Büyük Ermenistan" hedeflerine doğru yatırım yapmaya başladılar ve Azerbaycan ile Gürcistan'a savaş açtılar. Ermenistan savaşta başarılı olamadı. Sovyet döneminde ise mevcut rejim ve iç

politika sebeplerinden dolayı, Ermenistan liderleri bu hedeflerini açıklamadılar.

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Ermenilerin tarihi hayali olan "Büyük Ermenistan" hedefi yeniden canlandı. Dağlık Karabağ işgal edilerek Ermenistan'ın toprakları genişletilmeğe çalışıldı. Gürcü-Abhaz savaşı sonucunda Abhazyza bölgesinde Ermeni göçmenlerin sayısı yükseltildi. Eğer dikkatle bakılırsa "Büyük Ermenistan" hedefinin gittikçe büyüdüğü kolayca görülür. Örneğin, Batumi'de Erivan Üniversitesi'nin bir şubesi açıldı, Ermeniler Ermenistan'ı terk edip Acaristan'da Karadeniz kıyılarından ev, arsa almakta ve bölgedeki serbest piyasa koşulları onların ticaretine geniş imkan tanımaktadır. Tarihi ideolojinin gerçekleşmesi için başka fırsata gerek var mı?

Ancak, Ermeni manevralarını dikkatlice izleyen Gürcü halkı Ermenistan'ın Gürcüstan'a doğru genişlemesine izin vermeyecektir. Tekrar edelim: Ermeniler Pontus-Kafkas bölgesinin asli unsurları değildir. Gürcistan ve Azerbaycan topraklarında oluşturulan bugünkü Ermenistan, ilk andan itibaren Kafkasyada barışı ve istikrarı bozmak için çaba harcamıştır. Günümüzde de Güney Kafkas bölgesinin gelişmesine ve Kafkas birliğinin kurulmasına Ermenistan engel olmaktadır. Her şeye rağmen "Büyük Ermenistan"ın Gürcistan'daki arayışları boş bir uğraşdır ve tıpkı Gökce gölü'nden (Sevan) Akdeniz'e kadar tünel kazmaya çalışmak gibi çok beyhude bir hedeftir... ❖

KAYNAKÇA:

1. N.Adons, Noviy Ensiklopediçeskiy Slovar (yeni ansiklopedik sözlük), Brokgauz-Yevron,1912, III. Cilt

2. A.Gurbanov, Skazki Armyanskikh Mudresov (Ermeni Bilgelerin Uydurmaları), Bakü, 2005, s. 463
3. İ.Cavahişvili, Granisi Gruzii (Gürcistan sınırları), Tiflis, 1919, s. 38 (Gürcü dilinde)
4. A.İonnisyan, Rossiya i Armyanskoye Osvoboditelnoye Dvijeniye v 80-godah XVIII stoletiya (Rusya ve XVIII. yüzyılın 80. yıllarındaki Ermeni Bağımsızlık Hareketleri), Erivan, 1947
5. İstoriya Armyanskogo Naroda (Ermeni halkı tarihi) (B.N.Arakelyan ve A.R.İonnisyan yazıları), Erivan, 1951
6. G.Marhuliya, Armyanskiy Separatizm na Yujnem Kavkaze (Güney Kafkasta Ermeni Ayrılcılığı), "Dirçeliş-XXI. Asır" dergisi, Bakü, № 104-105, 2006
7. G. Marhuliya, İz İstorii voznikoveniya Armyanskoy Natsionalistiçeskoj partii "Daşnaksutyun" ve yeyo politiki v otnoşenii Gruzii v 1918-1920 gg. (Ermeni milliyetçi "Daşnak" partisinin ortaya çıkış tarihi ve 1918-1920 yıllarında Gürcistan ile olan ilişkilerdeki politikası), Tarihi Araştırma, II. Cilt, Tiflis, 1999
9. G.Marhuliya, Armyano-Gruzinskaya Mirnaya Konferensiya 1919 goda i Sozdaniye Loriyskoj Neytralnoy Zoni (Ermeni-Gürcü Barış konferansı 1919 ve Tarafsız Lori bölgesinin oluşturulması), Tiflis, 2005.
10. Oçerli İstorii Gruzii, (Gürcistan tarihi hakkında makaleler), (G.A. Melikaşvili, O.D. Lordkipanidze yazıları), I.cilt, Tiflis, 1989, s. 272.
11. <http://www.regnum.ru/news/762989.html>